

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

Press Unit
Unité de la Presse
Odeljenje za štampu

© Savet Evrope, 2021.godine. Ovaj nezvaničan prevod je urađen u okviru projekta "Podrška kosovskim* institucijama u borbi protiv torture, zlostavljanja i degradirajućeg tretmana lica lišenih slobode". Projekat su podržali Vlada Norveške i Savet Evrope. Ovaj prevod ni na koji način ne obavezuje Sud.

© Council of Europe, 2021. Unofficial translation made under the Project on "Strengthening Kosovo* Institutions in Fight against Torture, Ill-treatment and Degrading Treatment". The project is funded by Norwegian government and the Council of Europe. This translation does not bind the Court.

© Conseil de l'Europe, 2021. Cette traduction non officielle a été faite dans le cadre de Project "Renforcer les institutions du Kosovo* dans la lutte contre la torture, les mauvais traitements et les autres traitements dégradants". Le projet est financé par le gouvernement norvégien et le Conseil de l'Europe. Cette traduction ne lie pas la Cour.

*Svaku odrednicu prema Kosovu, bilo da se radi o teritoriji, institucijama ili stanovništvu, u ovom tekstu treba razumeti u potpunosti u skladu sa Rezolucijom 1244 Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija i bez prejudiciranja statusa Kosova

*All references to Kosovo, whether the territory, institutions or population, in this text shall be understood in full compliance with United Nations Security Council Resolution 1244 and without prejudice to the status of Kosovo.

* Toute référence au Kosovo mentionnée dans ce texte, qu'elle concerne le territoire, les institutions ou la population, doit se comprendre en plein conformité avec la Résolution 1244 du Conseil de Sécurité de l'Organisation des Nations Unies et sans préjuger du statut du Kosovo.

Tematski pregled – Izručenje i doživotni zatvor

Jun 2018.

Ovaj tematski pregled ne obavezuje Sud i nije iscrpan

Izručenje i doživotni zatvor

Vidi takođe tematski pregled „[Doživotni zatvor](#)”

Član 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda:

„Niko ne sme biti podvrgnut mučenju, ili nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju.”

Nivette protiv Francuske

3. jul 2001. (Odluka o prihvatljivosti)

Podnosilac predstavke, američki državljanin osumnjičen da je ubio svoju devojk, pritužio se, pre svega, zbog toga što bi njegovo izručenje u Sjedinjene Američke Države predstavljalo povredu člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava ako bi bio osuđen na kaznu doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta.

Evropski sud za ljudska prava je tu predstavku proglasio **neprihvatljivom** kao očigledno neosnovanu. Ukazujući pre svega na to da je okružna tužiteljka Sakramenta pod zakletvom obećala da, kakve god da budu okolnosti, Država Kalifornija neće teretiti podnosioca predstavke ni za jednu od posebnih okolnosti za koje mora biti zaprećena smrtna kazna ili kazna doživotnog zatvora bez mogućnosti prevremenog puštanja na slobodu, kao i da je njeno obećanje obavezujuće za njene naslednike i za samu Saveznu Državu Kaliforniju, ESLJP je ustanovio da su garancije koje je francuska vlada dobila toliko čvrste da otklanjaju opasnost da podnosilac predstavke bude osuđen na kaznu doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta. S tih razloga izručenje podnosioca

---

predstavke njega ne bi dovelo u veliku opasnost od postupanja ili kažnjavanja koje je zabranjeno članom 3. Konvencije.

Vidi takođe: [Olaechea Cahuas protiv Španije](#), Presuda, od 10. avgusta 2006.

Einhorn protiv Francuske

16. oktobar 2001. (Odluka o prihvatljivosti)

Podnosilac predstavke, državljanin Sjedinjenih Američkih Država, napustio je SAD nakon što je optužen da je ubio svoju nekadašnju partnerku. U odsustvu je proglašen krivim za ubistvo i osuđen na kaznu doživotnog zatvora. Francuska vlada je pristala da ga izruči Sjedinjenim Državama uz obrazloženje da će on imati koristi ako bude vraćen u Pensilvaniju jer će mu tamo biti organizovano novo i pravično suđenje i da neće biti suočen s mogućnošću da bude osuđen na smrtnu kaznu. On je uložio žalbu, a francuski Državni savet (*Conseil d'Etat*) odbacio je tu njegovu žalbu. U predstavci je podnosilac naveo da je protivno odredbama člana 3. Konvencije odobreno da on bude izručen i da će verovatno morati da izdržava kaznu doživotnog zatvora bez ikakve stvarne mogućnosti za uslovni otpust ili pomilovanje.

ESLJP je njegovu predstavku proglasio **neprihvatljivom** kao očigledno neosnovanu. Pošto je ponovo naglasio da se ne može isključiti mogućnost da izricanje kazne doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta otvori pitanje po članu 3. Konvencije i pošto se u tom smislu pozvao na dokumente Saveta Evrope o toj temi,¹ ESLJP je zaključio da se isto tako ne može isključiti mogućnost da izručenje pojedinca u državu u kojoj postoji opasnost da on bude osuđen na kaznu doživotnog

---

¹. Vidi Opšti izveštaj o postupanju sa osuđenicima na duge kazne zatvora, koji je sačinio Potkomitet br. XXV Evropskog komiteta za probleme kriminala (Savet Evrope, 1977) i Rezoluciju (76) 2 o postupanju sa osuđenicima na duge kazne zatvora, koju je Komitet ministara Saveta Evrope usvojio u kontekstu rada tog potkomiteta.

---

zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta otvori pitanje po članu 3. Konvencije. Međutim, u ovom konkretnom slučaju ESLJP je konstatovao da guverner Pensilvanije može da preinači kaznu doživotnog zatvora u kaznu čija dužina omogućuje uslovni otpust. Sledstveno tome, iako je mogućnost uslovnog otpusta zatvorenika koji su osuđeni na kaznu doživotnog zatvora u Pensilvaniji ograničena, iz te činjenice se ne može izvesti zaključak da podnosilac predstavke uopšte neće moći da bude uslovno pušten ako na novom suđenju u Pensilvaniji bude osuđen na kaznu doživotnog zatvora, a sam podnosilac predstavke nije predočio nijedan dokaz kojim bi potkrepio takav zaključak.

Vidi takođe: *Schuchter protiv Italije*, Odluka o prihvatljivosti, od 11. oktobra 2011; *Segura Naranjo protiv Poljske*, Odluka o prihvatljivosti, od 6. decembra 2011.

Harkins i Edwards Protiv Ujedinjenog Kraljevstva

17. januar 2012. (presuda)

Obojica podnosioca predstavke bili su suočeni sa izručenjem iz Ujedinjenog Kraljevstva u Sjedinjene Američke Države, gde je, kako su naveli, postojala opasnost da im bude izrečena smrtna kazna ili kazna doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta. Američke vlasti su pružile uveravanja da smrtna kazna neće biti izrečena u njihovom slučaju i da je maksimalna kazna koja im pretila kazna doživotnog zatvora.

Kada je reč o opasnosti od izricanja kazne doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta, ESLJP je stao na stanovište da **ne bi bio prekršen član 3.** (Zabrana nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja) **ako bi** jedan ili drugi podnosilac predstavke **bio izručen** Sjedinjenim Američkim Državama pošto je ustanovio da nijedan od dvojice podnosioca nije dokazao da bi postojala stvarna opasnost od postupanja koje bi doseglo prag težine utvrđen članom 3. ako bi takva kazna bila izrečena. U slučaju prvog podnosioca predstavke, ESLJP nije bio uveren da bi bilo drastično nesrazmerno ako bi on u Sjedinjenim Američkim Državama bio osuđen na obaveznu kaznu doživotnog zatvora. U vreme navodnog zločina on je imao više od 18 godina, nije mu dijagnostikovao psihijatrijski poremećaj, a ubistvo o kome je reč bilo je deo pokušaja oružane pljačke – što je otežavajuća okolnost. Osim toga, on još nije bio proglašen krivim i – čak i ako bi bio proglašen krivim i ako bi mu bila izrečena kazna obaveznog doživotnog zatvora – njegovo zadržavanje u zatvoru moglo bi i dalje biti opravdano tokom celog njegovog života. Ako to ne bi bio slučaj, guverner Floride i Odbor Floride za pomilovanja mogli bi, u načelu, da donesu odluku o skraćanju njegove kazne. Kada je reč o drugom podnosiocu predstavke, njemu je – u najgorem slučaju – pretila diskreciona kazna doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta. S obzirom da takva kazna može biti dosuđena tek nakon što predsedavajući sudija proceni sve relevantne činioce i samo ako podnosilac predstavke prethodno bude proglašen krivim za ubistvo s predumišljajem, ESLJP je zaključio da takva kazna ne bi bila drastično nesrazmerna.

Babar Ahmad i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva

10. april 2012. (Presuda)

Podnosioci predstavke su bili optuženi za različite vrste krivičnih dela terorizma u Sjedinjenim Američkim Državama i Sjedinjene Američke Države su tražile da im se oni izruče. Podnosioci su se pritužili da postoji rizik da će kaznu zatvora izdržavati u zatvoru maksimalnog režima strogosti (*super-max prison*), gde bi bili podvrgnuti posebnim upravnim merama; pored toga, kako su naveli, postoji opasnost da budu osuđeni na kazne doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta.

ESLJP je stao na stanovište da, kada je reč o petorici podnosioca predstavke,² njihovo izručenje u Sjedinjene Američke Države **ne bi predstavljalo povredu člana 3.** Konvencije usled dužine kazni zatvora na koje bi oni mogli da budu osuđeni. ESLJP je, pre svega, konstatovao da nije sigurno da bi, ako bi bili izručeni, podnosioci predstavke bili proglašeni krivima ili da bi im bile izrečene diskrecione kazne doživotnog zatvora. Međutim, čak i ako bi im bila dosuđena takva kazna, s obzirom na težinu optužbi koje im se stavljaju na teret, ESLJP ne smatra da bi to bilo drastično nesrazmerno. Osim toga, budući da nijedan od podnosioca predstavke još nije proglašen krivim niti je počeo da izdržava svoju kaznu, ESLJP smatra da oni

---

². Razmatranje pritužbi šestog podnosioca predstavke bilo je odloženo i ESLJP je odlučio da ih razmatra pod novim brojem predstavke (predstavka br. 17299/12).

---

nisu dokazali da, nakon izručenja, njihovo izdržavanje kazne zatvora u Sjedinjenim Američkim Državama ne bi služilo nijednoj legitimnoj penološkoj svrsi. Osim toga, nije sigurno da li bi, ako bi se ikada došlo do te tačke, američke vlasti odbile da koriste mehanizme koje imaju utvrđene u svom kazneno-popravnim sistemu da pomoću tih mehanizama smanje potencijalne kazne podnosioca predstavke.

Čalovskis protiv Letonije

24. jul 2014. (Presuda)

U tom slučaju radilo se o hapšenju i ekstradicionom pritvoru podnosioca predstavke, kao i o odobrenju da on bude izručen Sjedinjenim Američkim Državama, gde je trebalo da bude podvrgnut krivičnom gonjenju zbog učešća u krivičnim delima vezanim za visokotehnološki kriminal. Podnosilac predstavke je, pre svega, naveo da postoji rizik da će biti podvrgnut mučenju i da će mu biti izrečena nesrazmerna kazna zatvora ako bude izručen iz Letonije.

ESLJP je stao na stanovište da **nije povređen član 3.** Konvencije kada je reč o odobrenju izručenja podnosioca predstavke Sjedinjenim Američkim Državama pošto je utvrdio da podnosilac ne bi bio izložen stvarnoj opasnosti od zlostavljanja ako bi bio izručen zbog toga što je optužen za krivična dela iz oblasti visokotehnološkog kriminala. Kada je konkretno reč o navodima podnosioca predstavke da bi kazna koja bi mu bila izrečena u Sjedinjenim Američkim Državama bila znatno stroža nego kazna koja bi mu bila izrečena u Letoniji, ESLJP je konstatovao da to poređenje nije dovoljno da se dokaže „drastična nesrazmernost“. Isto tako, podnosilac predstavke nije tvrdio da bi u Sjedinjenim Američkim Državama mogao biti osuđen na doživotnu kaznu zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta, niti se požalio da bi mu mogle biti izrečene maksimalne kazne bez uzimanja u obzir svih olakšavajućih i otežavajućih okolnosti.

Trabelsi protiv Belgije

4. septembar 2014. (Presuda)

U ovom slučaju radilo se o državljaninu Tunisa koji uprkos tome što je ESLJP, shodno Pravilu 39. [Poslovnika Suda](#),³ doneo privremenu meru, izručen iz Belgije u Sjedinjene Američke Države, gde je protiv njega vođen krivični postupak pod optužbom za krivična dela iz oblasti terorizma za koja je zaprećena i kazna doživotnog zatvora. Podnosilac predstavke se, pre svega, pritužio da će ga izručenje Sjedinjenim Američkim Državama izložiti postupanju koje je inkompatibilno sa članom 3. Konvencije. S tim u vezi, on je naveo da je za neka od dela zbog kojih je odobreno njegovo izručenje zaprećena maksimalna kazna doživotnog zatvora koja se *de facto* ne može skratiti, kao i da on, ako bude proglašen krivim i osuđen, neće imati nikakvog izgleda da ikada bude pušten na slobodu.

ESLJP je stao na stanovište da je kazna doživotnog zatvora koja je podnosiocu predstavke mogla biti izrečena u Sjedinjenim Američkim Državama nepodložna smanjenju u meri u kojoj pravo SAD ne obezbeđuje odgovarajući mehanizam za preispitivanje te vrste kazne, što znači da je njegovo izručenje Sjedinjenim Američkim Državama predstavljalo **povredu člana 3.** Konvencije.

ESLJP je posebno naglasio da izricanje kazne doživotnog zatvora odraslom učiniocu krivičnog dela samo po sebi nije zabranjeno nijednom odredbom Konvencije, pod uslovom da nije nesrazmerno. S druge strane, da bi bila kompatibilna sa članom 3. Konvencije, takva kazna ne treba da bude nepodložna smanjenju ni *de jure* ni *de facto*. Da bi procenio zahtev, ESLJP mora da utvrdi da li se za osuđenika na kaznu doživotnog zatvora može reći da ima ikakvih izgleda da bude pušten na slobodu i da li unutrašnje pravo pruža mogućnost da se kazna doživotnog zatvora preispita kako bi bila smanjena, ublažena i kako bi njeno izdržavanje bilo obustavljeno ili kako bi zatvorenik bio uslovno pušten na slobodu. Osim toga, zatvorenik treba na samom početku izdržavanja kazne da bude obavешten o uslovima koje treba da ispuni da bi mu se mogla preispitati kazna. ESLJP je takođe ponovo naglasio da član 3. podrazumeva obavezu visokih strana ugovornica da nijedno lice ne prebacuju u državu u kojoj postoji

---

³ Privremene mere su mere koje se donose u sklopu postupka pred Evropskim sudom za ljudska prava i one su obavezujuće za državu o kojoj je reč. Privremene mere ne prejudiciraju potonju odluku ESLJP o prihvatljivosti ili meritumu slučaja o kome je reč. Ako ESLJP prihvati zahtev za privremenu meru, proterivanje podnosioca predstavke se suspenduje dok ESLJP razmatra predstavku (međutim, ESLJP prati položaj podnosioca predstavke o kome je reč i može da ukine privremenu meru dok ispituje dati slučaj). Vidi takođe tematski pregled „[Privremene mere](#)“.

---

stvarna opasnost da to lice bude podvrgnuto zlostavljanju, koje je zabranjeno. U ovom konkretnom slučaju ESLJP je smatrao da s obzirom na težinu krivičnih dela terorizma koja se podnosiocu predstavke stavljaju na teret, kao i na činjenicu da kazna može biti izrečena samo posle sudskog postupka tokom koga će sud uzeti u obzir sve relevantne olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, diskreciona⁴ kazna doživotnog zatvora ne bi bila drastično nesrazmerna. Međutim, ESLJP je stao na stanovište da američke vlasti ni u jednom trenutku nisu pružile konkretna uveravanja da će podnosilac predstavke biti pošteđen doživotne kazne zatvora koja ne podleže smanjenju. ESLJP je takođe konstatovao da, iznad svih pruženih uveravanja, stoji činjenica da iako američko zakonodavstvo pruža različite mogućnosti za skraćenje kazne doživotnog zatvora (uključujući sistem predsedničkih pomilovanja), što podnosiocu predstavke sve pruža izvesne izgleda za puštanje na slobodu, on ne sadrži nijedan utvrđen postupak koji bi se mogao poistovetiti sa mehanizmom za preispitivanje takvih kazni u smislu člana 3. Konvencije.

Findikoglu protiv Nemačke

7. jun 2016. (Odluka o prihvatljivosti)

Podnosilac predstavke je 2015. godine izručen Sjedinjenim Američkim Državama, gde je potraživan u vezi sa međunarodnom zaverom koju je navodno vodio u cilju napada na kompjuterske mreže pružalaca finansijskih usluga radi sticanja lične finansijske dobiti. Podnosilac predstavke se pritužio da je za niz krivičnih dela koja su mu stavljana na teret i zbog kojih je on izručen bila zaprećena maksimalna kazna zatvora od 247,5 godina, što znači da on, ako bude osuđen, neće imati nikakvih izgleda da ikada bude pušten na slobodu.

ESLJP je, pre svega, zaključio da u slučaju ovog podnosioca predstavke nije moguće pretpostaviti da postoji opasnost da će mu biti izrečena kazne doživotnog zatvora i da nije relevantan problem da li će podnosilac predstavke imati ili neće imati ikakvih izgleda da bude pušten na slobodu ako bude osuđen. Stoga je ESLJP predstavku proglasio **neprihvatljivom** kao očigledno neosnovanu pošto je utvrdio da podnosilac predstavke nije dokazao da ga izručenje Sjedinjenim Američkim Državama izlaže stvarnoj opasnosti da bude izložen postupanju koje doseže prag težine utvrđen u članu 3. Konvencije usled verovatne (zaprećene) kazne.

Vidi takođe: [López Elorza protiv Španije](#), Presuda, od 12. decembra 2017.

Harkins protiv Ujedinjenog Kraljevstva

10. jul 2017. (Veliko veće – Odluka o prihvatljivosti)

U ovom slučaju radilo se o izručenju jednog britanskog državljanina Sjedinjenim Američkim Državama gde je trebalo da mu se sudi za ubistvo prvog stepena. Podnosilac predstavke se pritužio da će njegovim izručenjem u SAD biti prekršeni članovi 3. i 6. Konvencije (pravo na pravično suđenje) zbog toga što će, ako bude proglašen krivim na Floridi, biti suočen sa obaveznom kaznom doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta. Ovo je drugi put da se podnosilac predstavke obratio Evropskom sudu u vezi sa izručenjem. Godine 2012, u Presudi [Harkins i Edwards](#) (vidi stranu 1, gore), ESLJP je ustanovio da njegovo izručenje ne bi predstavljalo povredu člana 3. Konvencije. Međutim, podnosilac predstavke nije izručen, pa je nakon što je ESLJP kasnije doneo presude u predmetima [Vinter i drugi](#) i [Trabelsi](#), tvrdio pred domaćim sudovima da se sudska praksa ESLJP u vezi sa članom 3. o kaznama doživotnog zatvora bez mogućnosti uslovnog otpusta razvila na način koji nalaže da se obnovi njegov postupak. Britanski sudovi su odbili da ponovo otvore postupak pa je podnosilac predstavke, upućujući drugu predstavku Evropskom sudu, još jednom izneo pritužbu da bi njegovo izručenje predstavljalo povredu njegovih prava po članu 3. i pritom se pozvao na noviju sudsku praksu.

Veliko veće je obe pritužbe proglasilo **neprihvatljivima**. Prvo je zaključilo da pritužbe podnosioca predstavke iznete po članu 3. Konvencije treba da budu proglašene neprihvatljivima zato što su „u suštini istovetne“ [u smislu člana 35. stav 2. tačka b) Konvencije] sa pritužbom podnetom po članu 3. koju je ESLJP razmatrao 2012. godine.

---

⁴. Kazna je „diskreciona“ u tom smislu da sudija može da izrekne i blažu kaznu, za koju sam određuje izvestan broj godina zatvora.

Izvedeći taj zaključak Veliko veće je odbacilo argument podnosioca predstavke da razvoj njegove sudske prakse u predmetima *Vinter i drugi* i *Trabelsi* može predstavljati „relevantne nove informacije“ u smislu člana 35. stav 2. tačka b). Ako bi se doneo drugačiji zaključak to bi podrilo načelo pravne sigurnosti i potkopalo bi kredibilitet i autoritet presuda Evropskog suda. Što se dalje tiče pritužbe podnosioca predstavke po članu 6. Konvencije, Veliko veće je zaključilo da činjenice datog slučaja ne upućuju ni na kakvu opasnost da bi podnosilac predstavke mogao pretrpeti flagrantno uskraćivanje pravde. Konačno, Veliko veće je takođe odlučilo da treba ukinuti privremenu meru (u skladu sa Pravilom 39 Poslovnika Suda) kojom je vladi Ujedinjenog Kraljevstva ukazano na to da treba obustaviti postupak izručenja podnosioca predstavke.

Kontakt za medije:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08